Haosul informațional

Dezinformarea este veche de când lumea. Din momentul în care oamenii au început să schimbe informații între ei, au apărut și zvonurile, minciunile și tentativele de a influența comportamentul altor oameni sau comunități. Noutatea este adusă de noile tehnologii care au făcut ca acum oricine să poată produce conținut fals sau înșelător, și să îl distribuie cu viteză, fără granițe, în întreaga lume.

De ce trebuie să ne intereseze dezinformarea și efectele ei?

Atunci când informațiile ce ajung la noi nu sunt transmise cu intenția de a informa onest, sunt falsificate sau încurajează atitudini și comportamente intolerante sau violente, echilibrul deciziilor noastre este în pericol. Decizie cu decizie, om cu om, dezinformarea și informarea greșită pot foarte ușor să otrăvească procesele democratice ce ne țin în funcțiune societatea.

Fake news? Ce înseamnă de fapt?

În ultimii ani, termenul de ***fake news*** - știri false, în traducerea folosită des în limba română - a devenit aproape sinonim cu tot ce presupune haosul informațional. Dar, de cele mai multe ori, fake news nu se referă la știri (deci sursa principală a „fake news" nu sunt jurnaliștii), ci la informații false, zvonuri, teorii ale conspirației etc. **„Informație falsificată" sau „contrafăcută" poate transmite mai bine sensul sintagmei.**

Tipurile de haos informațional

Deși ne-am obișnuit să vorbim despre dezinformare, ea nu este decât unul dintre tipurile de conținut care ne induc în eroare și poluează spațiul informațional. Ne referim la toate aceste tipuri de conținut prin termenul de „haos informațional".
În funcție de **caracterul informației și de intenția de a face rău**, haosul informațional poate fi împărțit în trei mari tipologii:

Informare greșită - atunci când se diseminează informație **falsă**, dar **nu** există intenția de a face **rău**.

Dezinformare - atunci când se diseminează informație **falsă,** știind că ea este falsă, cu scopul de a face **rău.**

Informare malignă - atunci când se diseminează informație **adevărată**, cu scopul de a face **rău** (de ex. informație privată, dar scoasă în spațiul public - revenge porn, hărțuire, discurs instigator la ură etc).

Primele două categorii sunt uneori **interdependente. Sunt situații în care dezinformarea se transformă în informare greșită.** De exemplu, bunicul distribuie pe grupul familiei o postare conform căreia măștile medicale conțin un chip 5G. El nu știe că informația este falsificată și o redistribuie crezând că e adevărată. **De asemenea, se poate întâmpla și ca informarea greșită să se transforme în dezinformare,** când cineva redistribuie satiră (un material prin care sunt criticate aspecte din societate într-un mod moralizator prin umor, ironie), fără a menționa că este satiră, cu scopul de a induce în eroare.

USAID FROM THE AMERICAN PEOPLE
CENTRUL PENTRU JURNALISM INDEPENDENT
unicef | pentru fiecare copil

Ce forme ia haosul informațional?

(Claire Wardle, 2017)

Satiră | Legături false | Conținut înșelător | Context fals | Conținut impostor | Conținut manipulat | Conținut fabricat

- **Satiră și parodie.** Uneori, dezinformarea este etichetată drept satiră sau parodie pentru a scăpa de verificări.
- **Legături false.** Clickbaitul (o falsă așteptare cu privire la conținutul unui mesaj prin formularea titlului sau printr-o imagine, cu scopul de a ne determina să dăm click).
- **Conținut înșelător**. Trunchierea unor declarații, decuparea unei fotografii pentru a poziționa un eveniment într-un anumit fel sau de oferirea unor date statistice care să susțină un anumit punct de vedere.
- **Context fals.** Conținut care este folosit în alt context decât cel în care a apărut (o imagine reciclată, o declarație pusă în alt context decât cel inițial).
- **Conținut-impostor.** Conturile false, asumarea identității unei personalități/companii/instituții cunoscute pentru a avea mai multă credibilitate când distribuie conținut fals.
- **Conținut manipulat.** Conținut adevărat care este modificat pentru a prezenta într-o lumină diferită de realitate situația pe care o descrie. Cum ar fi încetinirea vitezei cu care se succed cadrele într-un video pentru a da senzația că persoana care vorbește este beată.
- **Conținut fabricat sută la sută.** Materialele inventate complet, teoriile conspirației sau deepfake-urile, în care inteligența artificială este folosită pentru a crea un video sau audio în care cineva face sau spune ceva ce nu a spus de fapt.

Ce poți face când dai peste un mesaj care induce în eroare?

- **Înainte de a distribui o informație, verific-o!**
- Dacă observi că informația falsificată adună foarte multe reacții pe rețelele sociale, poți lăsă un comentariu cu privire la demontarea ei, susținută de informații factuale verificate.
- **Atenție!** Dacă dai peste un mesaj ce conține informație falsificată, dar care nu este (încă) viral, cântărește cu atenție dacă este necesar să semnalezi faptul că este fals. Comentariul tău la mesajul respectiv va fi intrepretat de algoritmii rețelelor sociale drept interacțiune și mesajul va avea șanse de viralizare mai mari. Uneori, este mai bine să ignori informația falsificată.

USAID FROM THE AMERICAN PEOPLE
CENTRUL PENTRU JURNALISM INDEPENDENT
unicef | pentru fiecare copil